

LITERÁRNÍ TVORBA FRANTIŠKA KOTLETY A JEJÍ MEDIÁLNÍ REFLEXE

PETR ŽANTOVSKÝ

ŽANTOVSKÝ, Petr: Literary Works of František Kotleta and Their Media Reflections, 2021, Vol. 3, Issue 1, pp. 22 – 29. DOI: 10.17846/CEV.2021.03.1.22-29.

ABSTRACT: The content of the article is an analysis of media responses to the literary production of the author of contemporary fantasy and post-apo literature Leoš Kyša, who also publishes under the name František Kotleta. He is one of the most successful authors of this genre (besides, for example, Jiří Kulhánek and a few others). Professional and critical studies, even diploma thesis, are already devoted to this genre, which means that literature formerly considered less valuable and rather entertaining, is now considered a standard part of contemporary literature. Therefore, it is appropriate to look at how the media respond to these books and their authors, what are the responses of specialized journalists and how it affects our view of the world.

KEYWORDS: Postapocalyptic literature. Media. Postmodern society. Leoš Kyša. František Kotleta.

ÚVOD

Tradice literatury nestaví výlučně na realistických základech a pracující s prvky mysticismu či mysterióznosti je v moderním českém písemnictví poměrně dlouhá a úctyhodná – od Jakuba Arbesa přes Jana Weisse, Karla Čapka, ale též třeba Gustava Meyrinka (započítáváme-li jej do literatury české, nejen výslovně židovské) – přes Josefa Nesvadbu či Ludvíka Součka až po Ondřeje Neffa, Eduarda Martina a další autory, dnešní sedmdesátníky. Po roce 1989 se sféra této literatury velice rozšířila – jak autorsky, tak čtenářsky. Vznikla první specializovaná knihkupectví (třeba Krakatit v pražské Jungmannově ulici), přicházeli na scénu noví autoři poučení světovými trendy a přinášející nové druhy literatury pracující s mystikou, fantasií a jinými druhy iracionalismu. Velmi výrazně se rozšířila tzv. post-apo(kalyptická) literatura, řada autorů pracuje s postmoderní lehkostí a nezávaností s časovými osami, protínajícími hluboký dávnověk, současnost a časově ne-definované epochy vyjadřující onen mystický pojící tmel. Dnes, na rozdíl od časů dřívějších, už se nevede tolik sporů o to, zda tato – často užitková – díla patří k literatuře, jež zaslouží akademické zkoumání. Jsou prostě součástí dnešní reality, a proto je třeba je poznat a pokusit se vytvořit o nich objektivizující mínění. Tomu pomáhá, nebo by měla pomáhat, novinová a především internetová kritická a recenzní odezva.

Dominantní částí tohoto článku bude právě stručná inventura mediální reflexe, zaměřené na asi nejtýpějšího a rozhodně jednoho z komerčně nejúspěšnějších současných českých autorů tohoto typu prózy Leoše Kyšu, který publikuje také pod pseudonymem František Kotleta. Z mediálních ohlasů na jeho dílo je patrné, jak se proměňují estetická kritéria a často i etické vzorce zejména mladší generace, jimž je tento typ četby převážně určen. Lze předpokládat, že z této analýzy bude možné usoudit ledacos i obecnějšího o naší době a lidech v ní.

KDO JE FRANTIŠEK KOTLETA?

Novinář Leoš Kyša, který publikuje pod jménem svým i pod pseudonymem František Kotleta, uvádí o sobě v různých zdrojích různé datum narození: podle Databáze knih je to 1979, podle Wikipedie 1981. Jedná se nepochybně o součást jeho mystifikační sebe prezentace. Na specializovaném portálu *Fantasy.cz* se o něm dočteme:

„František Kotleta v pěti bodech:

1. Český autor, jehož totožnost někteří považují za spornou, narodil se v roce 1981 v Bruntále.
2. Jeho matka byla tanečnice, gymnastka a agentka CIA, která byla po celá osmdesátá léta trnem v oku KGB i StB; jeho otcem může být Michail Gorbačov.
3. Po matčině dramatickém útěku do Polska vyrůstal Kotleta od šesti let sám.
4. Strávil dva roky ve věznicí Heřmanice, kam se dostal nedopatřením, protože policisté jeho nevinnou narozeninovou party považovali kvůli shodě dat za ilegální oslavu narozenin Adolfa Hitlera.
5. Debutoval v roce 2010 románem *Hustej nářez*, který ho katapultoval na hvězdné nebe domácí fantastiky“ (Nohovec 2012).

Pod vlastním jménem vydal Leoš Kyša řadu tematicky i žánrově rozmanitých knih, připomeňme *Jak přežít manželství* (2015, spolu s Ludmilou Hamplovou), *Poutník z Mohameda* (2009) a *Alláhův hněv* (2011 – obě vyšly v roce 2019 už pod jménem František Kotleta), autorsky se podílel i na odborném sborníku *Věda kontra iracionalita 6* (2018). Jako František Kotleta debutoval románem *Hustej nářez* (2010 – vyšlo i jako komiks v roce 2019 a jako audiokniha v roce 2014), následovaly knihy *Fakt hustej nářez* (2012), *Perunova krev I.* (2013), *Perunova krev II.* (2014), *Příliš dlouhá swingers party* (2014), *Vlci* (2015), *Lovci* (2015), *Velké problémy v Malém Vietnamu* (2016), *Spad* (2016), *Ve stínu Říše* (2017), *Rázová vlna* (2017), *Řetězová reakce* (2018), *Poslední tango v Havaně* (2018), *21 úderů* (2018), *Ve stínu apokalypsy* (2018), *Ve stínu magie* (2019), *Stalingrad* (2019), *Poutník z Mohameda – Alláhův hněv* (2019), *Válkotvůrci* (2020) a *Underground* (2020). Kniha *Operace Thümmel* se připravovala k vydání v době napsání tohoto článku (v říjnu 2020).

Sám autor některé ze svých knih doprovází podtitulem nebo žánrovou charakteristikou, například „postapokalyptický román“ (*Řetězová reakce*, *Rázová vlna*), „paranormální detektivka“ (*Velké problémy v Malém Vietnamu*, *Poslední tango v Havaně*), „space-opera“ (*Poutník z Mohameda*) atd.

O samotných obsazích knih si uděláte plastickou a výstižnou představu, když si přečtete charakteristiky, které knihy provázejí do distribuční sítě. Uvádíme jen několik ukázek, všechny jsou čerpány z distribučního serveru <https://www.databazeknih.cz/>.

„Vesmír je kruté místo. Právo na život má pouze ten, kdo si jej uhájí v boji. Taková jsou pravidla tam venku. Lidé to zjistili v den, kdy na jejich planetu zaútočila invazní flotila neznámé civilizace. Krátká, ale tvrdá válka srazila lidstvo na kolena a udělala z něj otroky mimozemských dobyvatelů. Otroky, kteří si zaslouží život, jenom pokud budou svým majitelům věrní a užiteční. Ale dokud stojí poslední voják odporu, je tady vždycky naděje. Minimálně na pořádnou pomstu“ (*Operace Thümmel*, 2020).

„Možná, že kdysi byli lidmi, ale změnili se. Říkají si Bratrstvo krve. Vyvolení, kteří se živí lidskou krví. Dlouho se považovali za nejmocnější bytosti na světě. Jenže svět, který znali, byl jen malou součástí vesmíru. Z jeho nekonečných dálek se vynořili Kartani, jimž se jejich vlastní svět zdál malý a kteří se rozhodli ovládnout planetu Zemi a její obyvatele zotročit. Invaze se cizincům podařila“ (*Hustej nářez*, 2010).

„Píše se rok 1942 a německá armáda vítězí na všech frontách i díky speciálním vojákům v jejich řadách. Vojákům, kteří jsou prakticky nezníčitelní – tedy pokud mají dost cizí krve. A jestli něco v téhle zatracené válce skutečně teče proudem, tak právě krev. Germánský upírský klan se rozpíná do všech stran. [...] Slovanský upírský klan se tak snadno nevzdává. Tajné války upírů vrcholí monstózní bitvou, která se zapíše do dějin“ (*Stalingrad*, 2019).

V podobném duchu a s podobnými rekvizitami se odehrává děj většiny ostatních knih Leoše Kyši/Františka Kotlety. Libovolné průlety časem, skutečnými nebo fiktivními historickými

souvislostmi, nadpřirozené bytosti a samozřejmě bez příkras, s naturalistickou brutalitou zobrazované násilí na všechny způsoby. V tomto směru trumfne autor i nejbizarnější filmovou (obvykle americkou) produkcí. Sice se tento žánr ekranizuje dnes už především pomocí počítačové animace, ale přece jen obraznosti a síly psaného slova nedosahuje.

Na první pohled je zřejmé, že nemá příliš smysl dumat nad tím, zda Kyšovy/Kotletovy knihy lze brát vážně. Autor má širokorozměrnou fantazii a nulové zábrany. Nepředstírá, že mu jde o vysoké umění. Tomu odpovídá i zpravidla velmi banální styl jeho textů, časté opakování motivů či typologie postav. Kliše povýšené na autorský princip svádí k domněnce, že se jedná o nějakou zašifrovanou autoparodii, ale jak je vidět i v následujícím oddíle mediálních ohlasů, je Kyšův/Kotletův čtenářský fanklub omámen zdivočelým obrazem iracionality, bere ji jako počítačovou hru, kde také nezáleží na abstraktní myšlenkovou práci, nýbrž jde jen o efekt, rychlost, překvapení. Slabinou těchto knih je však skutečnost, že ona překvapení zpravidla nejsou překvapivá. Jsou předvídatelná a triviální. Přesto řadí autora k nejžádanějším na trhu. Je to zkrátka jen čtivo určené k oddechu a zábavě, máte-li čtenářský vkus orientován tímto směrem.

MEDIÁLNÍ OHLASY

Ladění a stylu Kyšových/Kotletových knih poměrně věrně odpovídá i styl a ladění mediálních ohlasů. Vesměs se pohybují v linii autorových stoupců a ctitelů jeho žánru. Nenarazil jsem ani na jednu opravdu kritickou reflexi, která by se aspoň pokusila danou produkci kontextualizovat, zabývat se psychologií působení oněch spektakulárních rekvizit, zobecňovat a nacházet v trendu tímto autorem podporovaném nějaký hlubší odraz epochy, v níž dané dílo vzniká, proč vzniká právě tento typ děl, co to vypovídá o naší době. Většina „recenzí“ se spokojí se stručným převyprávěním děje, pochvalou autorovy schopnosti překvapovat a udržovat tempo příběhů, které predikuje podobně rychlé čtení, nevyžadující žádné větší intelektové zapojení. Několik příkladů jsme vybrali z různých typů médií – od seriózního deníku přes specializovaný fantasy a sci-fi portál po fanzin věnovaný této literární subkultuře. Z vybraných citátů je zřejmé, že se styl mediálních ohlasů a recenzí příliš nemění podle typu periodika. Jako by si knihy samy tento typ žurnalistických ohlasů vyžadovaly.

„Máme tu marlowovsky zařatého drsnáka, který se brodí džunglí neonového velkoměsta a jediné, co mu ještě zbývá a za co by se rval i s vlastní matkou, je čest a morálka. Osud a okolnosti mu do cesty přihrají osudovou ženu, s níž si zprvu vyměňuje jen uštěpačné hlášky, ale časem jejich vztah přeroste v něco silnějšího. Tak praví zákonitosti žánru, kterých se Kotleta drží, aniž jim ale podléhá. Bere je v potaz, hraje si s nimi a znovu dokazuje, v čem tkví jeho obliba. V dokonalé kontrole nad spádem příběhu a umu psát ostré a přitom vtipné dialogy. Děj sviští kupředu rychlostí japonského rychlovlaku, ale přitom si najde dost času, aby vykreslil kulisy, v nichž se odehrává, a charakterizoval postavy tak, že si k nim během chvilky vybudujete vztah. K tomu přihodte několik dějových zvrátů a máte před sebou ideální odpočinkové čtení, které, budete-li chtít, vám dodá i několik impulsů k zamyšlení. [...] Žánrově jde o ukázkovou akční military sci-fi. Kotleta je mistr v okamžitém uvedení do děje. Stačí mu pár odstavců, blesková, a přitom výstižná charakteristika postav a rázem jsme v centru dění. Ve vesmíru, kde sice nikdo neuslyší váš křik, nicméně zaznamená snahu vymanit lidstvo z područí nechutných arogantních emzáků“ (Göth 2020).

Tyto dvě ukázky pocházejí z internetové verze jednoho z dominantních celostátních deníků *Mladá fronta Dnes*. Namísto kritické reflexe tu čteme více či méně nadšenou apologetiku autora a jeho schopnosti vytvořit čtenářsky atraktivní text. Autor recenze se jazykově a stylisticky pohybuje de facto na samém Kotletově území, užívá podobných slovních spojení a kliše, s největší pravděpodobností oslovuje určitou stabilní skupinu specializovaných čtenářů bez ohledu na to, jaký jazyk a styl je typický pro tento mediální nosič jako celek. To je mimochodem dost častý jev v dnešním

periodickém tisku: ztráta specifičnosti stylu, zaměření a struktury listu (byť i ve webové verzi) vede k tomu, že ve finále má čtenář problém bez pohledu na záhlaví vůbec poznat, jaké médium konzumuje. Svůj podíl na tom má i obrazově opulentní grafická úprava s nápadnými a často bulvarizujícími titulky, které svádí k povrchnější recepci obsahu a orientuje více na vizuální vjem.

„Psychologicky vykreslené charaktery tu očekávat nelze. Švábi jsou prostě bezprizorní sebranka rozdávající rány, střely i hlášky na všechny strany, zatímco němečtí příslušníci germánského klanu v černých uniformách Hugo Bosse představují parodii sama sebe. A světe div se, ono to funguje. Po rozvleklejším začátku příběh nabírá obrátky a smysl pro hodně černý humor. No a sprostá slova? Ano! Uprostřed války se pouhé „zatraceně“ prostě čekat nedá. Janovy reakce jsou místy možná trochu přehnané a trhají atmosféru. Honza Bezzemek je vůbec na svůj věk nemrtvého bohapustá naivka. Z drsného Švába se jen při pohledu na vnady a rozkrok ženských upírek stává snadno využitelný slintající puberták, jehož logický úsudek se ztrácí kdesi v sibiřských dálavách. [...] Jaký je tedy *Stalingrad*? Souhrnně řečeno jeden velký nářez. [...] Sem tam Kotletovi v těch ruských pláních dojde během vyprávění dech, jenže nebyl by to Kotleta, aby na první nebo druhou dobrou příběh zase nenastartoval (Katy 13 2019).

Tato recenze vyšla na specializované fantasy webové stránce www.mfantasy.cz. Je pro ni typické, jako pro většinu podobných mediálních ohlasů, že se ze široka soustředí na převyprávění děje knihy – ostatně je to akční literatura, děj je zjevně jedním z důvodů, proč ji čtenáři vyhledávají. Pokouší se o jistý recenzentský odstup, ale v závěru se vrátí na původní parketu obdivu ke knize i autorovi.

„Příběh se odehrává ve středověku. Žádní princové na bílých koních a nedočkavé princezny, které se chtějí zbavit panenství. V Kotletově knižním světě se setkáte s hrubými a neotesanými lykany, temnými a hladovými upíry a jejich vůdci. Existují i kněžky, které vyznamenal samotný Perun a oni mu prokazují službu a jeho vůli vnášejí mezi důvěřivý lid. [...] Který na to obvykle parádně doplatí, protože tento svět nepatří lidem, ale stvůrám“ (Ips 2017).

Tato reflexe se ani nepokouší být recenzí, jen obdivným čtenářským dojmem. Vyšla na stránce <http://www.svet-mezi-radky.cz>, která sama sebe označuje za „knižního blogera“, tedy nikterak neskrývá charakter fanouškovského předkládání dojmů, nikoliv kritických analýz. Tomu odpovídá i skutečnost, že na stránce najdete seznam nakladatelství, s nimiž blogger spolupracuje a od nichž dostává knihy zdarma (což je pod „recenzemi“ vždy uvedeno). Překvapivá je návštěvnost blogu, která k datu psaní této stati přesáhla tři čtvrtě milionu a je pravděpodobným důvodem oné marketingové aktivity uvedených nakladatelů.

„Jenže všude, kam se vrtnou, je ale čeká jen další porce léček, úkladů a překvapení, což se opakuje až téměř do poslední stránky. Díky tomu je *Spad* stejně akční, napínavý, krvavý, brutální a zábavný jako všichni jeho předchůdci. Jediné, co v autorově nejnovějším románu ve srovnání s předchozími svazky chybí, je obvykle všudypřítomný sex. A vůbec to nevadí!“ (Buriánková 2017).

„Akce v *Lovcích* skutečně je nepřetržitá a nové fanoušky jistě uspokojí, avšak autorovy skalní ctitele, zmlsané předchozími šílenými krvavými jízdami přetékajícími proudy krve nebo zástupy mrtvých těl či jejich součástí, těžko. A podobně je na tom také dříve všudypřítomný sex. Těžko říci, zda po minulé knize, která jím přetékala, autora trochu neznudil nebo zda za to může výběr hlavních postav. Jisté je, že tentokrát se autor v textu sexuálními narážkami sice nevyhýbá, ale děj na nich ani vzdáleně nestojí, což snad mnozí ocení“ (Buriánková 2015).

Tyto dva texty pocházejí z webu <https://www.fanzine.cz/>. Jak už sám název prozrazuje, jde o fanzine, tedy prostor zapálených příznivců daného obsahu, kde zcela chybí jakákoli snaha o kritičtější posouzení komentovaných děl. V podstatě jde o funkční propagaci.

„Hektolitry krve, litry spermatu a tisíce nábojů – možná i tak by se dal shrnout děj *Stalingradu*. Švábi prakticky nedostanou možnost si chvíli vydechnout, jsou neustále v akci nebo na útěku. A když už se naskytne pár hodin volného času, vyplní je sexem a pitím velkého, velkého množství

alkoholu. Vodky, jak taky jinak. Jsme přeci v Rusku. A nebyl by to Kotleta, kdyby nám vše výše zmíněné barvitě a do detailů nepopisoval“ (Seiferová 2019).

Tento text vyšel na internetovém magazínu *Sarden*, věnovaném sci-fi a fantastice. Lze o něm říci něco podobného, jako o předchozích mediálních reflexích – a to v celém spektru, od seriózního celostátního deníku přes specializovaný portál až po fanziny. Naprostá absence kritického nadhledu a místo toho fanouškovské ponoření se do světa stvořeného autorem a danou knihou. Z tohoto přehledu lze usoudit, že většina literárních recenzentů dbalých zásad své profese – tedy nezaujatosti, kritického odstupu a užívání vyjadřovacích stylů a lexika náležitých k žánru recenze, resp. kritika – literaturu typu tvorby F. Kotlety obchází obloukem a nepovažuje ji za hodnou své kritické práce. Je však zřejmé, že věrným čtenářům tohoto autora a jeho produkce to nijak neschází. Nežádají racionální zamyšlení, nýbrž vstup do alternativního světa nikoli nepodobného pohádce a asi i s podobným psychickým motivem i efektem.

PŘÍLIŠ DLOUHÁ SWINGERS PARTY

Pro vlastní kritickou reflexi jsme si vybrali jednu povídku z rané Kotletovy tvorby s názvem *Příliš dlouhá swingers party*. Vyšla původně v antologii české fantastiky *Temné časy*, kterou sestavil v roce 2012 Martin Fajkus, editor specializovaný na tento žánr. Povídka sama není typickým příkladem „post-apo“ žánru, ale je postavena na paranormálních jevech vstupujících do reality protknuté brutálním hédonismem, konzumerismem nahrazujícím etické hodnoty vyprázdněným požitkovým průmyslem, přičemž – jako u Kotlety víceméně pravidelně – je zde akcentován až extrémně naturalistickým zobrazením sexu a rozmanitých perverzít s ním spjatých. Je zjevné, že text vznikl programově nikoli jako literární dílo, ale jako důsledná provokace, posouvající meze čtenářské připravenosti a ochoty a sázející na banální narativní konstrukce opentlené k nechutnostem vedoucí ambaláží násilí a sexu, často za hranicí patologické představitosti. Samo „paranormální“ vyústění je předloženo na primitivním líčení boje s nadpřirozenem, jehož literární hodnotě sice, jak je zřejmé, nemůže věřit ani sám autor, ale soudě podle řady nadšených čtenářských ohlasů na specializovaných serverech typu Databazeknih.cz je text sepsán zkušeným beletristickým obchodníkem.

Před samou povídkou je otištěno slovo editora, z něhož je zřejmé, že má pouze marketingový, nikoli sebeméně literárněvědný smysl a záměr. Chce vyvolat zájem a zvědavost čtenáře. Způsob, jímž to činí, je však podobně triviální jako celé následující Kotletovo dílko: „Hned na začátku bych chtěl prohlásit, že tato povídka je opravdu brutální a pornografická, takže bych vám radil, abyste ji nečetli, pokud nemáte dost silné nervy. Vydavatel ani editor nenesou žádnou zodpovědnost za případnou fyzickou či psychickou újmu, ke které může po přečtení následující povídky dojít“ (Martin Fajkus).

Příběh se otevírá jako standardní, průměrná, byť poněkud morbidní detektivka. Zápletkou je soukromé vyšetřování vraždy mladé nymfomanky, z níž po jakési erotické seanci zbyly v koupelně jen části těla. Příběh je prošpikován samými banalitami a klišé. Klientem sado-maso salónu je (jak jinak) jakýsi poslanec; hlavní producent pornofilmů bydlí „v nejluxusnější části pražského Břevnova. Jeho sídlo se skrývalo mezi stromy uprostřed rozsáhlého pozemku obehnaného vysokou zdí z bílých cihel.“ Producent je popsán jako „tlustý, plešatý padesátník s rozhalenou chlupatou hrudí a masivním zlatým řetízkem na krku. [...] Někde ve skříni měl ještě schovaných deset párů černých mokasín a kolekci fialových sak“ (Kotleta 2014, 255). Jeden z detektivů průběžně vzpomíná na službu v Afghánistánu a na „řezničinu“, kterou tam páchali na talibáncích i civilistech (což je naprosto neústrojná „aktualizace“, nemající s příběhem samým nic společného, je to jen ilustrace, sloužící možná jen k natažení rozsahu povídky). Identifikační software v počítači vyšetřovatelů byl (opět: jak jinak) vyvinut v MI5 (zřejmě v laboratoři bondovského vynálezce pana Q, chtělo by

se dodat). Povídka se z tuctové krimi mění v paranormální fantasy v okamžiku, kdy vyšetřovatelé (zcela nepochopitelně a v ději nevysvětleně) dojdou k závěru, že vraždícím jedincem musel být sukubus (podle dávných pověstí osoba nezvladatelně posedlá sexem a schopná pro něj vraždit, přičemž sukuba nelze vymýtiti jako jiné posedlosti, nýbrž pouze zabít). Odhalený sukubus je tedy po akčních peripetiích zabit, aniž se čtenář dozví, kde se sukubus vzal, proč se vtělil do podoby sličné knihovnice, co jej vedlo k vraždění atd. To jsou však všechno otázky ryze z půdorysu logického uvažování a logika je to poslední, co bychom mohli na Kotletovi a dalších autorech tohoto módního žánru čekat.

PŘÍČINY A NÁSLEDKY

Móda postapokalyptické fantasy s prvky sci-fi literatury není jen českým ani pouze současným fenoménem. Mohli bychom vzpomenout na řadu děl klasických, které rámovaly tomuto žánru cestu k současné podobě. Počínaje Rayem Bradburym (např. *Marťanská kronika*) přes Roberta Merleho (např. *Malevil*) či Johna Wyndhama (např. *Den Trifidů*) po Cormaca McCarthyho (např. *Cesta*) či Dmitrije Alexejeviče Gluchovského (např. *Metro 2034*). Hrátky s představami o tom, co nastane (obvykle) na Zemi (zpravidla po nějaké jaderné katastrofě či útoku mimozemšťanů) jsou přitažlivé jak pro autory, tak pro čtenáře. Obecně však lze konstatovat, že postupně klesá intelektuální zaměření, tak typické pro autory a knihy předchozích desetiletí, mizí pokusy o filosofické zamyšlení a dokonce velmi časté protiválečné metafory. Mnoho současných autorů, Kyšu/Kotletu nevyjímaje, tvoří napínavé čtivo, které nemá žádnou ambici o myšlenkový přesah, jeho úkolem je jen bavit a s tím samozřejmě jde ruku v ruce podstatně nižší náročnost kladená na čtenáře.

Otázka zde může být formulována takto: Proč se tolik čtenářů dnešní generace vyžívá v představách postapokalyptické skutečnosti, aniž by to bylo provázeno příslušným etickým akcentem? Co tak láká čtenáře na literárním líčení hrůzy a zmaru, nejde-li o varování před zmarem a hrůzami skutečnými? Je tato četba „líbivým“ a „uklidňujícím“ útekem před realitou?

Odpovědi nám mohou nabídnout mnozí autoři, kteří se tímto problémem z různých pohledů zabývali. Například Neil Postman ve své erbovní knize *Ubavit se k smrti* (1985). Napsal v ní mj. toto: „Dlouho jsme sledovali, jak se blíží rok 1984. Když tento letopočet konečně nadešel a proroctví s ním spojené se nenaplnilo, hloubavější Američané začali tiše pět sebechválu. Kořeny liberální demokracie vydržely. Ať už teror vypukl kdekoliv jinde, alespoň nám se orwellovské noční můry vyhnuly. Zapomněli jsme však, že vedle temné vize Orwellovy je tu ještě jedna – o něco starší, o něco zapadlejší, ale stejně mrazivá: ‚překrásný nový svět‘ konce civilizace Aldouse Huxleyho. Navzdory obecnému přesvědčení, rozšířenému dokonce i mezi vzdělanci, Huxley a Orwell neproorokovali totéž. Orwell nás varuje před podlehnutím nátlaku z vnějšku. V Huxleyho vizi však k tomu, aby lidstvo přišlo o svou autonomii, zralost a historii, není žádný Velký bratr třeba. Podle Huxleyho si lidé svého diktátora nakonec zamilují a technologie, které podvracejí jejich schopnost přemýšlet, začnou zbožňovat. Orwell se obával těch, kteří zakážou knihy. Huxley se obával, že knihy už nebude třeba zakazovat, protože nebude nikdo, kdo by je chtěl číst. Orwell se obával těch, kteří nám zamezí přístup k informacím. Huxley se obával těch, kteří nám jich poskytnou tolik, že nás to dovede k pasivitě a egoismu. Orwell se obával, že před námi bude skrývána pravda. Huxley se obával, že pravda se utopí v moři bezvýznamnosti. Orwell se obával, že se z nás stane kultura zajatců. Huxley se obával, že se proměníme v kulturu trivialit, zaujatou něčím na způsob pocitového kina nebo hry s odstředivým míčkem“ (Postman 2010, 5).

Programově se problému rostoucího hédonismu, egocentrismu, narcismu, vyznávání módních ikon a modelů, snižující se potřeby odpovědnosti, odmítání povinnosti, zpovrchňování života, a tím i jeho vyprazdňování zabývá francouzský filosof Gilles Lipovetsky. Mimořádně už názvy jeho knih mluví jasnou řečí: *Vláda pomíjivosti* (1987), *Soumrak povinnosti* (1992), *Věčný*

přepych (2003), *Hypermoderní doba* (2004) atd. Už ve své první knize *Éra prázdnoty* (v originále vyšla roku 1983) dospívá ke konstatování, že všechny výše uvedené rysy současnosti jsou produktem postmodernismu jakožto materializovaného životního stylu. Píše zde: „Postmoderní společnost nemá žádné idoly ani žádná tabu, nevidí sama sebe nijak oslavně, nemá žádný historický projekt, který by ji mobilizoval. Zmocňuje se nás prázdnota, která však v sobě nemá nic tragického ani apokalyptického. [...] Konzumujeme svou vlastní existenci – prostřednictvím médií, zábav a seznamovacích technik. Proces personalizace plodí technicolorovou prázdnotu, existenciální kolísání způsobené přemírou vzorů, byt' příkrášených družností, ekologismem nebo psychologismem“ (Lipovetsky 2003, 13). Prorocky dodává: „Postmoderní společnost je společnost, kde panuje masová lhostejnost, kde převládá pocit neustálého omílání a přešlapování na místě, kde osobní nezávislost je samozřejmostí, kde je nové přijímáno jako staré, kde inovace jsou něčím zcela všedním a kde se už budoucnost nespojuje s nevyhnutelným pokrokem. Moderní společnost byla dobytelská. Věřila v budoucnost, ve vědu a techniku. Vznikla ve jménu univerzálnosti, rozumu a revoluce, odklonem od pokrevní hierarchie a posvátné svrchovanosti, od tradic a partikularismů. Nyní před našimi zraky zaniká“ (ibid.).

Lze se právem obávat, že oba citovaní autoři měli pravdu. Knihy autorů, jako je Leoš Kyša/František Kotleta, i jejich mediální reflexe vytvářejí iluzi, že svět kolem nás je postmoderní trajektorii k individuálnímu potěšení, zaniká potřeba jednat odpovědně a myslet v kontextech. Stačí opustit chmurně pocítovanou realitu a uniknout před ní do pohádky – morbidní, bezohledné, citově i mravně vyprázdňené, bez etického vykřičníku na konci. Tak tito autoři i jejich apologetové z médií pomáhají vytvářet onen huxleyovský Krásný nový svět.

SUMMARY

The article deals with the phenomenon of post-apocalyptic literature in the contemporary Czech Republic, namely the author Leoš Kyša, who also publishes under the name František Kotleta, and the media reflection on his work. By studying the books published by this author and broadly selected media reflections and reviews of these books, we have come to the conclusion that both this literary production and its media reflection represent a specific sociological rather than an aesthetic entity. The contents of the individual books intertwine different time zones, disparate series of characters – from aliens to zombies, vampires and other unnatural creatures. Similar to films with this focus, a speculative “struggle of time with evil” is staged here, mostly in a very vague form, determined by real props. This author's books are also characterized by very common and often only for the effect of violence, brutality, sex and various horror means, which classify this type of literature into a set of books, which have always been referred to as junk. The work of contemporary authors of the sci-fi genre, such as Ray Bradbury, Robert Merle or John Wyndham in the world context, and in the Czech context, for example, Karel Čapek, Jan Weiss or Ondřej Neff, differs in the work of contemporary authors such as Leoš Kyša/František Kotleta in that it does not fundamentally rely on any clear and positive ethical values. It is a literary self-purpose, used only to bizarrely entertain the reader, which is equally seconded by media responses. We found the causes and consequences of this statement named in the works of philosophical or mediological authorities – Neil Postman and Gilles Lipovetsky, who stated that the postmodern epoch leads to loss of responsibility, satisfaction of individual desire for entertainment, and thus the disappearance of ethical values from our society.

LITERATÚRA

- Lipovetsky, Gilles. 2003. *Éra prázdnoty. Úvahy o současném individualismu*. Praha: Prostor.
 Fajkus, Martin, ed. 2012. *Temné časy – antologie temné fantastiky*. Ostrava: Fantom Print.
 Postman, Neil. 2010. *Ubavit se k smrti. Veřejná komunikace ve věku zábavy*. Praha: Mladá fronta.

Internetové zdroje:

- Buriánková, Olga. 2017. František Kotleta, SPAD – Řádně brutální česká dystopie. In: *Fanzine.cz*.
<https://www.fanzine.cz/recenze-knihy-frantisek-kotleta-spad-radne-brutalni-ceska-dystopie>
 [cit. 05. 05. 2021].
- Göth, Jindřich. 2020. Literární řezník z Bruntálu se podíval do budoucnosti. In: *iDnes.cz*.
https://www.idnes.cz/kultura/literatura/frantisek-kotleta-knihy-recenze.A200522_091852_literatura_jgo
 [cit. 28. 09. 2020].
- Göth, Jindřich. 2020. Legie Františka Kotlety bojují o spásu lidstva. In: *iDnes.cz*. https://www.idnes.cz/kultura/literatura/frantisek-kotleta-recenze.A201126_582822_literatura_jgo [cit. 28. 09. 2020].
- Hustej nářez*. 2010. <https://www.databazeknih.cz/knihy/bratrstvo-krve-hustej-narez-41373> [cit. 28. 09. 2020].
- Ips, Chensie. 2017. Krvavá past pro otrlé! In: *Svět mezi řádky*. <http://www.svet-mezi-radky.cz/2017/01/recenze-vlci-frantisek-kotleta.html> [cit. 28. 09. 2020].
- Katy 13. 2019. František Kotleta: Stalingrad (recenze) In: *MFantasy*. <https://www.mfantasy.cz/2019/09/frantisek-kotleta-stalingrad-recenze/> [cit. 17. 09. 2019].
- Nohovec, Jan. 2012. Franto Kotleto, Tvůj Fakt hustej nářez je fakt hustej. In: *Fantasy.cz*. <http://fantasy.cz/clanek/franto-kotleto-tvuj-fakt-hustej-narez-je-fakt-hustej>. [cit. 25. 07. 2012].
- Nuriánková, Olga. 2015. Lovci Františka Kotlety přenesou čtenáře do kruté budoucnosti. In: *Fanzine.cz*. <https://www.fanzine.cz/recenze-lovci-frantiska-kotlety-prenesou-ctenare-do-krute-budoucnosti> [cit. 05. 05. 2021].
- Operace Thümmel*. 2020. <https://www.databazeknih.cz/knihy/legie-operace-thummel-453774>
 [cit. 28. 09. 2020].
- Perunova krev I*. 2013. <https://www.databazeknih.cz/knihy/perunova-krev-perunova-krev-i-179587> [cit. 28. 09. 2020].
- Příliš dlouhá swingers party*. 2014. <https://www.databazeknih.cz/knihy/tomas-kosek-prilis-dlouha-swingers-party-227345> [cit. 28. 09. 2020].
- Seiferová, Renata. 2019. RECENZE: František Kotleta, Stalingrad. In: *Sarden.cz*. <https://www.sarden.cz/2019-10-31-0000/recenze-frantisek-kotleta-stalingrad> [cit. 31. 10. 2019].
- Stalingrad*. 2019. <https://www.databazeknih.cz/knihy/bratrstvo-krve-stalingrad-379892> [cit. 28. 09. 2020].

KONTAKT

doc. Mgr. Petr Žantovský, Ph.D.
 Vysoká škola kreativní komunikace
 Na Pankráci 420
 140 00 Praha 4
 Česká republika
 pzantovsky@seznam.cz